

სვავი

I

ზაფხული იყო. მთა მწვანდებოდა. მაღლა მწვერვალებზე-ლა მოჩანდა თოვლი, დაბლა ხევებში - ზვავი. მწყემსებს გაერეკათ მთაში საზაფხულოდ ცხვარი და ძროხა, მაგრამ ბედს ემდუროდენ: ჭირთ გაჩნდა, აუარებელი ცხვარი და ძროხა ილუოდდა, ილუპებოდა: გატ ყავებს ველარ ასწრობდენ: მრავალს წყლის ნაკადულებს სისხლის რუები მიმატებოდათ. ხევებში ზვავებზე, ბინების, ფარეხების გარშემო ოხრად ეყარა მძოვრი. ფრიზველთ და ნადირთ სანატრელი დრო დაუდგათ: ფარფაშობდენ უზარმაზარი სვავეები, ყაჯირები, ორბები, ყვავყორნები: დამადრები, ლეშით გათოშილები, იქვე ახლომახლო კლდეებზედ სხდებოდენ, ფეხებით, ფრთით თან მიჰ ქონდათ სისხლი და ასისხლიანებდენ კლდის დეკას, ქუჩს, ურძნიანებს¹

II

ერთი გამადლარი სვავი კლდის თავზე იჯდა. სიმადლრით ძლივს-ლა ქშინავდა, მაგრამ თვალეებს უფრო მამაცად ატრიალებდა და სულხარბად დასჩერებოდა უფსკრულში ლეშის გროვას. - ხა, ხა, ხან სთქვა მან სიცილით ბოლოს, უყურე, აბა, უყურე იმ ბრიყვს, იმ საცოდავს, იმ მატლს, იმ ბეჩავს ნეტავი ერთი ლუკმა მაინც გამოვიდოდეს და მერე ეთქვა ჩემზე აუგი სიტყვა, მერე დავეძრახე. ღმერთმა შემარცხვინოს, სასწორზე აგვწონეთ, ძმაო, თუ

ორი ათასი ბულბული არ ავიწონო. ჰაერში რომ შევინავარდებ, გავშლი განზე მხრებს, ათასი ვერსიდამაც კი დამინახავს ადამიანის თვალი და იმ ძლივს, თუ თავს არ წაადგე ვერც კი დაინახავ თვალით; მფრინავი არავის უნახავს, თურმე ჯაგებში, ბარდებში ძვრება და რაღაცას ჟღურტულებს და ამისთვის აქებენ. ჟღურტულებს თურმე მძინარა, თვალებდახუჭული. ჩემი თვალების ტოლა არც კი არის, რომლებიც არადროს არ მეხუჭება და მუდამ მზად მიჭირავს საჭმლისა და მძოვრისკენ. ის კი ჟღურტულებს და ჟღურტულებს, საჭმელსასმელი არც კი აგონდება და თანაც ჩემს წყევლაკრულვას დასძახის არემარეს... "ყრანტ, ყრანტნ! მოისმოდა. სვავისკენ მოსეირნობდა შავი ყორანი. ჯერ გაეთამაშგამოეთამაშა გულზვიადად მჯდომარე სვავს, ფრთაც გაუტყლამუნა ფრთაზე, უნდოდა ზეზე წამოეგდო, მაგრამ სიმადლრით დამძიმებული სვავი რომ ვერ დასძრა ადგილიდან, მის გვერდით შორიახლო დაეშვა და ჩამოჯდა კლდეზედ. ყორანავ, ყორანავ! მიუბრუნდა სვავი ყორანს და მედიდურის კილოთი დაუწყო კითხვა როგორაო? რას მიაძობდი იმ დღეს ბულბულზე, ლამაზად მღეროდაო? ნეტავი მეც ბულბულად მაქციაო?! უჭკუოვ, უტვინოვ! ჰო, იმასვე გიამბობ, რაც მიაძობა შენთვის: მისი მღერა არ დამავიწყდება ჩემს სიცოცხლეში, და არ დაიჯერებ, მისი სიმღერის გაგონება აგერ იმ ლეშის გროვასაც კი მიჩვენია. აბა როგორ იყო, როგორ? მიაძბე! დაეკითხა კვლავ სვავი. მშვენივრად გალობდა, მშვენივრად! რამდენჯერ გავმძღარვარ. ლეშით, სხვადასხვა ცხოვლისა თუ ფრინვლის ხორცი, ჩემს სიცოცხლეში ისეთი სიამოვნების წამი აო გამომივლია: მაშინ კი, როცა ბულბულის მღერას

¹ ГРАНА, АСАБ, АТРАНА - МАСЬ ОЗГНАТЭЭБНА.

ვუგდებდი ყურს, ჩემმა გულმა ფეთქა დაიწყო, მისი ძგარამგური, ხმაურობა თითონ მევე კარგად მესმოდა. მთელი ღამე არ დამდგარა, არ დაუსვენია. მთელი ვალა იყო და ის. შენ ღამე ვალაში რა გინდოდა? ამბობდა სვაგი გაჯავრებით. მინამ მთაში ლეში გაჩნდებოდა, ბარად დავდიოდი სადავლოდ. სანოვაგეს, ღვთის წინაშე, ბევრსაც ვხვდებოდი. დამეზარა მთაში წამოსვლა და ერთი ღამე ქალაში ვათიე ერთ უზარმაზარ ბოკვზე. იმ ღამეს გავიგე ის, რაც ჩემს სიცოცხლეში არ გამიგია და იქნება კიდევ ველირსო ბულბულის ხმის გაგონებას. ამაღამაც იქნება წავიდე, აღარა მშია და არაფერი. წავალ, დავჯდები იმავე ბოკვზე და დავუგდებ ყურსა, დილაზე კი აქვე გაიხლებით. იმავე ხეზე, მეორე ტოტზე, ყვავი იჯდა. თუმცა უგუნებოდ ბრძანდებოდა, მაგრამ თვითუღს სიტყვას ის მითარგმნიდა: მე მხოლოდ ხმა მომწონდა, სიტყვები კი არ მესმოდა. ყვავს ბულბულის ენა კარგა სცოდნოდა და დაწვრილებით მითარგმნიდა. განა არ იცი, ზამთარზაფხულ ბარადა გდია და ადვილად შეისწავლიდა. რას გითარგმნიდა, რატომ მეც არ მეტყვი? სთქვა კვლავ სვავმა. ბევრს რასმე, ვინ მოსთვლის ყველა ვერ დავისწავლე, უთხრა მას ყორანმა. ცოტა რამ კი მახსოვს. აი თურმე რასა მღერის ბულბული: ნამოდით ყვავილნო, შვენერნო, ტურფანო, დედამიწის ანგელოზნო, თქვენ დაგედევით მტლედ, თქვენ გენაცვალეთ. უთქვენოდ ღმერთმა. ნუ მომცეს ერთის დღის სიცოცხლე, თქვენა ხართ, თქვენა, ჩემი სიცოცხლე. ტყეო, დედამიწის გვირგვინო, მუდამაც იხარე ფოთოლით და ნაყოფით, მუდამ მწვანობდე, მუდამ ჰლალობდე და მე, საბრალო შენი მგოსანი, გიმღერდე, ვაქებვადიდებდე შენს შვენებას, შენს შემოქმედს. უმანკოება შენი ნუმც შეიბღალე რაიმე ცოდვით, რომ არ მატურო მწარედ, გული არ დამიდაგო! "წყარონო, წმინდად, ანკარად მდინარნო! რმედ გადენსთ ბუნება, რათა ყველა ცხოველს მოუკლათ წყურვილი, დასაქნობგასახმობად გამზადებულნი მცენარენი მორწყოთ, გაახაროთ, გაანედლოთ, თავი მაღლა ააღებინოთ: ნუ დაივიწყებთ, თქვენი ჭირიმე, უკანასკნელ მატლს, უკანასკნელ ჭიას, რადგან იმასაც სიცოცხლე სწყურია. ნურც დაიშრიტებით: იდინეთ, იწანწკარეთ. თქვენ რომ გხედავთ, ჩემს გულში წმინდა გრძნობა და დიადი სიყვარული თქვენსავით წანწკარებს: უფალო, ღმერთო, აკურთხე წყარონი, აკურთხე ყვავილნი, დამილოცე ტყე, თქვენს მაღლს და დიდებას ვეთაყვანე! "მზეო, ყოველის არსის ნუგემო, გაათბე, გაახარე ყველა შენის მაღლიანის სხივით, ხოლო ნუ დასწვავ, ნუ დაჰგვალავ, ნუ გააფუჭებ კაცის და ბუნების მარჯვენის ამაგს: შენ, ნიაგო ციურო, მოეშველე მზეს, ერთად შეზავდით და თესეთ მაღლი ქვეყანაზე! ძალნო ბუნებისანო, მოგროვდით ჩემთან, მოისმინეთ მუდარა ჩემი: აგერ სოფლები, აგერ ქოხები, იქვე ობლები, უბადრუკნი, ბეჩავნი ტირიან. მიეშველეთ, მტირალი გააცინეთ, მშიერი გაამღეთ, თქვენს ძალასა და მაღლსა!.. ას, საბრალონი! რამდენი ტირის, რამდენი ოხრავს და იმათი ცრემლი კი ჩემს გულში ზღვასავითა გუბდება, მე სულს მიხუთავს, სიცოცხლეს მიწამლავს. "რამდენი მწყემსი ტირის და იმათ სარჩოს ითრევენ სვავნი და ყორანნი, უმსგავსნი, უმადლო, უკეთურნი ფრინველნი, სხვისა ცრემლით თავას მასაზრდოვებელნი, სხვის საფლავზე მოკიჟინენი მზარავს და მშხამავს იმათი მოგონებაა. და სხვა და სხვა. რაო? სვავნი და ყორანნიო? სთქვა სვავმა მრისხანედ: იმისმა მზემ, სვაგი და ყორანი იმის ცალი და ანათალი არიან, იმასავით მარტო ჟღურტულებენ და ვერ სიამოვნებენ ამ წუთისოფლის სიამოვნებით. რა ღმერთი გაგიწყრა, რომ მაშინვე არ გადაუხტი და თავი არ გაუჩეჩქვე იმ წუწკს, იმ უბადრუკს, იმას! იმდენს ვალაპარაკებდი განა ჩემს

თავზე, მე რომ იქა ვყოფილიყავი?! არამი არ იქნებოდა მაშინ ჩემი სიცოცხლე ჩემს თავზე, თუ მაშინვე არ . გავგლეჯდი შუაზე? ეგრე პირდაპირ რომ ეთქვა მშრალის სიტყვით, მეც ბარემ იმას ვუზამდი, მაგრამ ისე ლამაზად, მოხდენით ამბობდა, რომ გავშეშდი, კლანჭები ხის ტოტზე მიმეწება, ნისკარტი გამიშეშდა, დამამონა, დამაუძლურა. დარწმუნებული ვარ, შენ რომ ყოფილიყავი ჩემს ალაგას, ხმას ვერ ამოიღებდი, კრინტსაც ვერ დასძრავდი. გავგლეჯდი კი არა, დღეს სადამოსაც იქვე უნდა წავიდე და კიდევ მოვისმინო ბულბულის მღერა და, თუ გნებავს, შენც წამობრძანდი. შენ ამოიყარე იმისი ჯავრი. ადვილია მისი მოკვლა, მისი დაჭერა. თვალდახუჭული გალობს მუდამ: დილით მე თითონაც ვნახე, თვალეები ეხუჭა და ისე მოთქვამდა. მე წამოვალ, სთქვა სვავმა, და ავ დღესაც დავაწევ, გაჩვენებ იმის სეირს. აი ვნახოთ, მომყე, მაშ წავიდეთ! სთქვა ყორანმა. დ ნყრაანტ გაისმა, ყორანი ზვრინდა და მასთან ალახლახდა სვავიც და გასწიეს ერთად.

III

ხშირბინდმა დაჰკრა, როცა დიდს ჭალაში, დიდს ბოკვზე ორნივე, ყორანი და სვავი, ჩაემუნენ, დალაგდენ მიმიმედ და არხეინად დაიკეცეს მხრები. კარგა დადამდა. ყორანი თვალგაფაციცებული, ყელმოღერებული, მოუთმენლად ელოდა ბულბულის აჩქამებას. სვავს კი უმსგავსოდ ჩამოეშვა ჩინჩახვი, მოეკუმა ნისკარტი, გაეფართხა მხრები და თეთრს ტომარასავით იღვა ბოკვის ტოტზე. რატომ არ გალობს, სად ჯანაბას წასულა ის უმსგავსო, ოხერი? სთქვა ბოლო დროს სვავმა, დაუყვირე მაინც, რომ ხმა ამოიღოს. მოითმინე, ცორა ხანს, მოითმინე, უპასუხა ყორანმა, მე რომ დავიყვირო, რას გავაგონებ და, ვინ იცის, ძალდატანებით იმღერებს კი?ნ ცოტა ხანმა გაიარა და ჯერ თითქოს კვნესასავით რაღაცა ხმა შემოესმათ. აგერ, აგერ, დაიწყო, დაიწყო! სთქვა გახარებულმა ყორანმა, დაუგდე ყური, ის არის, ისა, გალობს, დაიწყო, აბა ახლა შენ იცი, როგორ ამოიყრი ჯავრს! კვნესას წკრიალი მოჰყვა ჯერ ნელა, ნელა, დინჯად და ბოლოს ამაღლდა ხმა ღვთიური. სვავმა თავი აიღო და თვალეები გაახილა. გაიჩმუჩნა. შუადამემ მოატანა. ბულბული გალობდა და სვავიც ნოჰ, ოჰ, ოჰ, იძახდა, მართლაც, მართლაც გულსა ჰკოდავს, ყორანო!...ნ გათენდა, შეეყარა ბინდი ნათელს, ყორანი მიაშტერდა სვავს და შენიშნა, რომ წუწიანს თვალეებზე ორი ცრემლი მიჰკრობოდა, დაღვრემილიყო. აბა, ბიძიავ, რას აპირობ, მოჰკალი, თუ შეგიძლიან. რას გარინდებულხარ, გაჩუმებულხარ? უთხრა თავმომწონედ ყორანმა. ფიქრებში წავედი, ფიქრებმა გამიტაცეს. აღარ მინდა დანაპირები. მე ხომ გითხარი, ვერაფერს გაუბედავმეთქი. ხომ გახსოვს? მახსოვს და არც გიტყუვნი, სთქვა სვავმა ამოოხვრით. შუადღე იქნებოდა, რომ სვავი და ყორანი დიდს ხევში ისხდენ გვერდისგვერდ და ლეშსა წიწკნიდენ.